

Többé-kevésbé ennyi volna, amennyit erről ma itt én elmondanék. Röviden és erőteljesen, mert nem vagyok holtbiztos benne, hogy a szó *valóban* erősebb, mint a kard. De lévén író és politikus, minden kételyem hátterében ott él a hit, hogy ha *van* hiteles szavam, *jogom* van élni vele, sőt *köteles* vagyok élni vele. Igaz: ha kimondtam, a szó elrepül, s ki tudja, hol áll meg. Lehet, hogy utolér, mint a bumeráng, lehet, hogy célba talál, mint a nyílvevő. Lehet, hogy igazolja az igazamat, lehet, hogy nem. De *kimondani* mindenképpen köteles vagyok.

Azt az *egyét*, amit hitelesnek tartok, és kész vagyok az *életemmel* is hitelesíteni.

Ha nem sikerül, lelkem rajta.

Köszönöm.

(Elhangzott a salzburgi Tudományos és Művészeti Akadémia díszülésén.)

Bohumil Hrabal

SZERELMES NŐ

Körtvélyessy Klára fordítása

Az ablaknál állt, és nézte a parkot... A fák ágai felértek hozzá az első emeletre, és ahogy fújt a szél, meg-megcsörrentek az üvegen... Elnézte a parkot, a betegek éppen sétáidejüket töltötték az intézet fái alatt, ő azonban nem embereket látott, hanem fel-alá járkáló betegségeket.

– Mit néz olyan figyelmesen, Mona asszony?

– Ó, Erni, maga itt van? Megfeledkeztem magáról. Befejezte az írást? Jöjjön, nézze meg, ez a Bondy nem tetszik nekem, egyáltalán nem tetszik... Ravasz dolog ez az ifjúkori paranoia, még mindig valahol az elején tartunk... az az érzésem, hogy ez a rokonszenves fiú néhány hónap múlva nem fog tudni egyedül kimenni... egyszerre csak kap valamiféle rossz jelt, és hátrálni kezd vissza a majomhoz...

– De hiszen olyan normálisan néz ki.

– Mit tud maga erről, Erni... különben megmutatom magának fényképeken, milyen rohamosan megy ez...

Mondta a doktornő, és ahogy elindult a páncélszekrényhez, fehér köpenyének zsebében a kulcsot keresgélte. De amikor odaért, a homlokára csapott:

– Már nekem is kihagy az agyam... hiszen otthon felejtettem a kulcsot... de hallgasson csak ide, Erni. Hol volt tegnapelőtt egész éjjel?

– Hol... hiszen már megmondtam magának. A kerti kis házban aludtam...

– Nézze, ezt ne folytassa... Maga és az alvás! Azt tudom, hogy aludt, de hol?

– A kerti házikóban...

– Vagy egy nőnél...? Igaz? Értse meg, hogy az ilyesmit nekem azonnal jelentenem kell a bűnügyi központnak!

– De hát én tényleg elaludtam abban a házikóban, Mona asszony... hanem maga azt mondta, hogy otthon felejtette a páncélszekrény kulcsát. Szeretném, ha látná... most... Van egy babahajtúje?

– Van, de minek az?

– Most végignézi, amit még senki se látott... három perc alatt kinyitom magának ezt a páncélszekrényt.

– Erre magam is kíváncsi vagyok...

A doktornő kihúzta a fiókot, és odaadta Erninek a hajtút... Aztán a székre telepedt, és kíváncsian figyelte, hogyan egyengetik a hosszú ujjak a drótot, utána meghajlítják, a zárba csúsztatják, kihúzzák, és megint hajtogatják.

– Csak hogy tudja, ehhez az országban senki sem ért úgy, mint én. Ehhez olyan érzékeny és finom ujjak kellenek, amilyenek a legjobb sebészekéi, akik izületet vagy agyat operálnak...

Mondta Erni, és a többszörösen igazított hajtút ismét a zárba illesztette.

– Ennek a képességnek az a titka, hogy az én idegeim a hajtúig nyúlnak... ez a kis drót, ez az én nyúltagyam... persze csak ha ilyen vacak zárról van szó! Egy modern kasszához villanyfűró meg franciakulcs kell... Ó, milyen pazar szerszámkészletem volt nekem, már-már sebési színvonal... a legkeményebb acélból... volfrámból, de ezüstözve...

– Most látom, Erni, hogy magának milyen szép keze van!

– Hát persze... csúnya kézzel nem zongorázhat vagy hegedülhet az ember. De hát-ránya is van az ilyen aranykéznek! Néha az ember ellen fordul...

– Hogyhogy?

– Nézze, Mona... pardon, Mona asszony... minden megfűrt kassza másképp van megfűrva, a nagy specialisták, akiket ismertem, minden megfűrt kasszában ott hagytak magukból egy darabot... amolyan névjegykártyát... A bűnügyi rendőrök, amikor ott állnak a megfűrt kassza előtt, a fejükben lapoznak, és keresik az iskolát meg a szerzőt...

– Eredjen már!

– Igen... szinte azonnal megismerik, hogy laikus volt-e a tettes vagy molnár...

– Az meg micsoda?

– A molnár? Olyan napszámosféle... az ilyen hátulról fűrja meg a kasszát, kidönti a földre meg saját magára a hamut meg az egész tömitést, mindent összekoszol... Én ilyesmit sohase csináltam. Én mindig úgy mentem el a kasszától, mint a koncertről... Csakhogy persze rögtön jöttem értem... az én stílusom, az...

– Akkor rögtön el is kapták magát, Erni...

– Tíz évben ha egyszer! Mert a biztos fűrásnál is fontosabb a biztos alibi... Azt hiszem, menni fog a dolog... érzem az ujjaimban... Igen, az utolsó akadály... De nehogy rosszra gondoljon! Én sohasem voltam Dedek vagy Lecián! Én nem veszek a kezembe revolvert... én inkább esztéta voltam mindig... na, mit mondtam?

– Tessék?

Erni megfordult, ujjai közt a babahajtú, és szabad kezével szertartásosan kinyitotta a páncélszekrényt.

– És kész!

Összedörzsölte a kezét, de Mona asszony szomorúan azt mondta:

– Kár magáért, Erni, nagy kár... de mit tegyünk? Most megmutatta nekem, hogy maga egyszerűen az, akinek tartják. Elegáns bűnöző, számomra pedig ezenfelül...

- Mondja csak ki, Mona asszony... ott van a szemében...
- Mit tud maga?
- Én tudom, nekem van érzékem, így aztán szinte mindent tudok...
- Nem becsüli túl magát?
- De hiszen maga is tudja, hogy nem... Hány óra? Négy, egy perc múlva négy... vagyis pontosan százhuszonegy napja, huszonhárom órája és most... hét másodperce annak, hogy engem idehoztak a terezíni erődből, és maga kivizsgált engem... Miből jött rá, hogy semmi bajom?
- Hát... azt mondják rólam, hogy kicsit értek a szakmához... de miből jött rá maga, hogy velem nincs minden rendben?
- A szeméből... Mona... a ráncokból a homlokán meg a szája körül...
- Hát nézze, Erni... mi belekezdünk valamibe, és most már nem bukhatunk le... én továbbra is küldeni fogom kéthetenként Terezínbe a jelentést, hogy maga változtatlanul az, amit ott megjátszott nekik... közveszélyes mániás-depressziós... de meddig tudom ezt csinálni?
- Ezt már magára bízom... de higgye el, Mona, ha kiengednének a börtönből, akkor se kíváncsoznék máshová, csak ide... hogy továbbra is gépelhessem magának a beszélgetéseket a betegekkel... hogy továbbra is javíthassam magának az itteni hűtőszekrényeket, az összetört számológépeket... hogy továbbra is kinyithassam magának azt, amihez otthon felejtette a kulcsot... ha maga ismerne engem civilben! Én az erődben is a szalmazsák alá tettem a rabnadrágomat, hogy éle legyen...
- Nagy csirkefogó maga, Erni... és én mindent elhiszek magának... ez a legrosszabb az egészben... lassan beleőszülök, de...
A doktornő legyintett.
- Ide hallgasson, Erni, hány évet kell még leülnie?
- Hármát már lenyomtam...
- És mennyi van még hátra?
- Még kettő... annyit már zsillett-pengén is leülök... nem haragszik, hogy csak úgy... Monának szólítom?
- Nem mondhatnám... különben is nem vagyok már asszony...
- Elvált?
- Nem...
- Külön él?
- Azt sem...
- Akkor özvegy... bocsásson meg...
- Mindez már elmúlt, Erni... inkább álom az álomban... Én inkább a saját illúzióm özvegye vagyok, mint a férjemé... Régebben több kurázi volt bennem, olyan voltam, mint a szélvész, és azt hittem, hogy a tudomány mindent meg tud változtatni, hogy az összetört fej nyolcas a biciklikéren... de a férjem mániás-depressziós volt, még mielőtt hozzámentem... csakhogy én fejembe vettem, hogy feleségül megyek a páciensemhez, és rajta bizonyítom be, mire képes a tudomány... és a tudomány sokra volt képes...
- Meggyógyult? Vagyis meggyógyította...
- Igen, a tudomány sokra volt képes... egyszer benyitottam a lakásunkba, és a férjem ott lógott a csilláron, így aztán engem kezeltek azzal a betegséggel, amit addig gyógyítottam, itt, ebben az épületben... fél évig... no de most megint én vagyok itt, Erni, amint látja...

– Igen, látom... de megmutatja nekem azokat a fényképeket... ott...?

– Azt ne akarja látni... semmi értelme... a dosszié elején göndör hajú diák, azt mondaná róla az ember, hogy amerikai rúdugró, de a közepén már megnyúlik a kar, lefittyed az állkapocs... és a végén notre-dame-i toronyőr... valami, ami még galamb... de mit mondott, mennyit kell zseletpengén leülnie?

– Két évet, Mona...

– Hm... két évet?... Ehm... ha előttünk van, szinte örökkévalóság, de utólag egy pillanat... meglátjuk... kicsit elfáradtam ettől az egésztől, Erni...

– Igen, látom... tényleg menni akartam már, isten vele, Mona...

– Isten vele, és holnap reggel majd megint írunk...

Az esti vizit előtt Monika, mint mindig, sétálni indult a parkba. Amikor kiment a szobájából, és bezárta az ajtót, a folyosón egy betegébe ütközött, aki talán csak azért várt itt rá, hogy sírva elpanaszolja:

– Doktornő, doktornő, egy golya kelepel a hasamban... de doktornő, mondja meg nekem az igazat, mit jelent ez a beszéd?

– Miféle beszéd, Andělka?

– Amit a madarak beszélnek...

– És mit mondanak magának, Andělka?

– Most megint hallottam őket... Azt mondják, ez szifilisz, gyógyíttatnod kell magad...

– Ugyan, Andělka, honnan szedne össze egy ilyen betegséget... hát persze! Mondja, jeleket hall vagy beszédet?

– Doktornő, kérem... beszédet... most pontosan hallom: Egészséges-e a szemem!

– És még mit hall, Andělka?

– Aludj... aludj... aludj...

– Akkor menjen, aludjon egyet... este majd felirok magának valamit, és a madarak is elalszanak...

– De ezek a madárhangok azt mondják nekem... Aludj! Idióta vagy...

A lány a háta mögé mutogatott.

– Elég volt, Andělka! Tudom, mi a baja... kicsit túl van terhelve, ennyi az egész... kap egy gyógyszert, és meglátja, utána hogy eltakarodnak a madarak az ágak közé aludni...

Megsimogatta a beteg lány kibontott haját, kinyitotta, majd gondosan bezárta az ajtót. Aztán leszaladt a lépcsőn, és kiszaladt a parkba.

A százéves fák ágait rázta a szél, és a levegő tele volt a fa panaszos hangjával. Tűsarkú cipőjében Monika majdnem a magas falig sétált, és ott a szélárnyékban leült egy padra.

Istenem, hová jutottam? És egyáltalán, orvos vagyok, és egy bűnözőt fedezek az intézetben, olyan betegség ürügyén, amilyen betegsége nincs, amelyet ott az erődben megjátszott nekik... de hol volt azon az éjszakán? Egyszer már telefonáltak a bűnügyi rendőrségről, hogy tíz óra után látták Ernit a Vencel téren... mikor is volt az?... Egy hónapja... világos öltönyben látták, és én akkor azt mondtam, hogy ez csak tévedés lehet, véletlen hasonlóság...

Suttogta maga elé Monika. Cigarettrára akart gyújtani, de képtelen volt felemelni a kezét. Világosan látta maga előtt, ahogy Erni egy hónapja csakugyan a Vencel téren sétált... és azt is, hogy tegnapelőtt az egész éjszakát az intézetben kívül töltötte... Mindezt látta Monika, de amikor elképzelte, hogy felemeli a kagylót, és jelenti a bűnügyi köz-

pontnak, hogy Erni eltűnt... Monika megállapította, jöllehet lelkének összes rétegéből szólongatta a hangokat... hogy erre sohasem volna képes.

Nincs mit tenni... Suttogta, és hallgatta a szélvihart, amint durván, de szimfonikusan futamozik a fák koronáiban, elnézte a kivilágított intézetét, és kissé elrövedt szemmel úgy látta, hogy a fák mozdulatlanok, és az egész épület dülöngél... A felhőtlen égre pillantott, és éppúgy volt a csillagokkal is... a részeg csillagképek ugyanazt csinálták, mint ez a kivilágított bolondokháza... és mindent négyméteres fal vett körül... odabent a folyosón Walter úr biztosan a szemüvegét keresgéli a zsebében, amely nincs, mint ahogy szemüvege sincs... hogy elolvassa a combján a feliratot... a combján, ahová nincs semmi felírva, az az alkoholista asszony, Rozkošná, ha majd megállok mellette, azt fogja mondani, doktornő, ez a bútor, ha rámeresztem a szemem... ez a bútor is haldoklik... és doktornő, maga valahogy öregszik, egyfolytában öregszik, most még öregebb, most már csontváz, és azok ott, maga körül, mind halálfejek, a következő ablaknál az öreg Choděrová majd azt állítja, hogy ma bérnalkozott, Klouček úr elmondja, hogy reggel óta megint átalakult az arca, az a férfi, aki folyton az ablaküvegbe néz, megesküszik, hogy a szerelmét látja benne... Mráčková, a művészettörténetet hallgató diáklány, a kisasszony, aki mindennap az ágyába csinál, és utána turkál a piszkában, attól ha megkérdem, mért tette? azt fogja válaszolni, azért, mert nem akartam, és csak így tudtam megmenteni a szabadságom... Bondy úr megint egy foltot fog nekem mutogatni ujjongva a falon... doktornő, itt egy gyönyörű párducot látok... mire én, de mit keres itt ez a csőr meg ez a bóbita? és Bondy úr helyesbít... pardon, pardon... akkor ez egy papagáj vagy egy búbos pacsirta... Malá asszony most is a papírkosár fölött fog jajveszékelní, hogy elrepültek a kanárimadarai, mert valaki ellopta a házáról a tetőt... Kudlaba, a vén piás majd azzal fogad, hogy végre ide méltóztatott jönni, főúr... tegyen a biliárdasztalra golyókat, és hozzon egy nagy rumot...

Monika felállt, szorosabban összefogta kabátját, és ahogy kilépett a szelárnyékból, a vihar megrázta rövidre nyírt haját... szaporán igyekezett vissza... sietett, de mint mindig, valahányszor elment a hatalmas tölgy alatt, amely csörömpölve állta a szél lökéseit, most is egyik betegére gondolt, aki évekig írta az életművét, füzetek tucatjait töltötte meg, míg egy éjjel elszökött... akkor is ilyen éjszaka volt... keresték, és szólongatták... csak éjjel felé, amikor feltámadt a szélvihar, akkor figyeltek fel az ápolók az útésekre ennek a tölgynek a koronájában... odavilágítottak... és ahogy fújt a szél, az az író elkülönült az ágaktól... és mellette ott lógott a koffere is, a koffer, amely nekiütözött az ágaknak... amikor a beteget leengedték a kötélén, kicsit olyan volt az egész, mint a Levétel a keresztről... aztán levágták a koffert is... ágról ágra zuhant a földre, és öszszetört... Egy órát ütött az intézet órája... amikor zseblámpával a kofferba világított... húsz kiló iskolafüzet volt benne, sűrűn teleírva egyetlen szóval:

Szeretlek, szeretlek, szeretlek, szeretlek...

Hangyabolynyi szeretlek.

Vizit után Monika végigment a hosszú folyosón, megállt a tízes ajtó előtt, és kopogott... és még egyszer. Aztán lenyomta a kilincset, bement, és az ajtót már nem kilincsel, hanem gombbal csukta be.

– Elnézést, de kétszer is kopogtam...

Dadogta Monika.

– Leülök, ha megengedi...

Mondta, és leült a még fiatal asszonnyal szemben, aki mezitláb cigarettázott.

– Maga dohányzik, madam? Az jó, szívjon csak sokat...

Folytatta Monika, de látta, hogy ezt is fölösleges volt mondania, mert a beteg mellőzte a hamutartó használatát, és szoknyája meg kabátkája tele volt hamuval.

– Hogy alszik?... tudja, mit, hozok magának egy dormiralt, az egyáltalán nem árt a szívnek...

Mondta Monika, de a beteg most is az ujjából felszálló füstöt nézte...

– Én tudom... az élet néha teljes képtelenség, néha a szív százezer koronát fizet egy karéj kenyérért... de higgyen nekem, Eva asszony, olyan szívesen segítenék magán... csak szólaljon meg, mondjon nekem valamit... Hogy férközzek magához?

Kérdezte Monika, de inkább csak magától... a betegnek egyelőre semmi oka se volt rá, hogy visszaforduljon a keskeny pallón, amely a világgal még összekötötte.

– Én tudom... van úgy, hogy az embernek semmi, de semmi kedve élni... nincs semmi, amiért ezt a földet tapossa... persze valami azért volna, de csak ha az a valami olyan lenne, ahogy az ember elképzei...

Mondta Monika... de az asszony arcán egy pihe se rezdült...

– Akkor hát mit csináljunk?

– Maga művelt asszony, mivel tudja hát bizonyítani hűségét a földhöz, amikor arra van ítélve, hogy itt legyen és itt éljen...?

De a beteg tovább fújta a füstöt... továbbra is a cigaretta volt az egyetlen, amibe kapaszkodott.

– Maga férjnél van... akkor hát talán van miért... hiszen a férje... és én jól ismerem őt... Karelnak biztosan szüksége van magára...

Monika fülelt, de a szép arc nesztelen volt...

– Itt van a két gyerek... Eva asszony, hall engem?, hiszen maga anya... és anyaként átélheti a lányával mindazt... amit évekkkel ezelőtt lányként élt át...

A beteg elnyomta a csikket, és újabb cigarettára gyújtott... Monika úgy látta, az asszony mondani akar valamit... Lefújta az ajkáról egy dohányszálat, ismét teleszívta a tüdejét füsttel... és aztán egykedvűen nézte tovább, hogyan kígyózik a fotel karfáján pihenő kezéből a füst.

– Magát már az se rendíti meg, ha eszébe jut a napfény, a virágzó rétek... egy csokor rózsza? A háztartás meghittsége? A zene, a színház, a ruhák... az a sok apróság, ami egy asszony és anya életének egy darabját jelenti?

De a beteg eldobta a cigarettát, felpattant, az ajtóhoz ugrott... csak hogy nem volt rajta kilincs. Ekkor kinyújtotta a karját, csuklóján még ott volt a ragtapasz, az ajtóra mutatott, és:

– Menjen ki!

– Szóval maga kikerget engem, Eva asszony?

– Menjen ki!

– Eva... üljön le, nyugodjon meg...

– Menjen ki!

Monika lassan feltápáskodott, felvonta a vállát, kinyitotta az ajtót, és a küszöbön azt mondta: – Megyek... de higgye el, Eva... csak segíteni szerettem volna egy kicsit, hogy talpra álljon... inkább csak elbeszélgetni, ahogy a barátnök szoktak... asszony az asszonnyal... de mit tehetek?

– Menjen ki!

Toporzéskolt meztelen talpával Eva asszony, egy ügyvéd felesége, akit két hónapja vittek be Jirásek professzorhoz átvágott csuklóval... és utána ide, az intézetbe.

Monika kiment, és behúzta az ajtót a még mindig utasító kar előtt. Ott állt egy ideig, és nézte a lakkozott ajtóbélést, hogy az esetről képet alkosson magának... de hiányzott hozzá a kulcs. Állt az ajtónál, egy belső hang arra biztatta, hagyd őt... vedd oda a Sorsnak, tedd megint a keze ügyébe a kést... és egy másik hang azt súgta, tégy meg mindent, de mindent, hogy az a kés eltűnjön... ezt mondták a hangok... de Monika tudta, hogy egyelőre semmit sem ért, és hogy inkább csodálja ezt az asszonyt, aki megbénította az agyát, csak hogy ne kelljen tudomásul vennie azt, ami van... de amit ő szívből nem kívánt...

Délután, amikor a portás feltelefonált Monikának, hogy az urak a bűnügyi rendőrségtől beszélni szeretnének vele, azt mondta:

– Jöjjenek csak fel.

És rögtön tudta.

Amikor bejöttek, és bemutatkoztak, széssel kínálta őket, de csak a biztos ült le. A felügyelő végigsétált a szobán, aztán megállt az ablaknál, és az intézet parkját nézte.

– Különös... – mondta – ...ezek az elmeógyógyintézeti parkok mind egy kaptafára vannak! Jól festette meg az a Gogh... de majdnem elfelejtettem. Doktornő, hol volt Erni szerdáról csütörtökre?

Kérdezte a felügyelő, de lefelé nézett, ahol két gondozott a hulló faleveleket söprögette... a leveleket, melyeket a szél lesodort a lapátjukról, így aztán szinte semmit se dobtak a talicskába, és ha mégis, a szél azt is elrabolta.

– Hol lett volna... itt volt... az intézetben, de egész éjjel nem találtuk... A kerti házban aludt...

– Ezt ő mondta, igaz?

– Igen... én kerestettem...

– És mikor találták meg?

– Nem találták meg, felügyelő úr... öt órakor ő maga jelentkezett, hogy állítólag elaludt... ezért úgy gondoltam, hogy minden rendben van...

– A kerti házban... ez ott van, ahol a zöldséges ágyások kezdődnek?

– Igen...

A felügyelő megfordult, és utasította a biztost:

– Hívja az embereket, és kutassák át azt a kis házat...

– Parancs...

Mondta a biztos, és kiment az irodából... A felügyelő megint odaállt az ablakhoz, és a parkba nézett, egy asszony állt ott a padnál, lobogott a sálja, karján kabát volt átvetve, kezében csomag.

– Ott lent egy nő meg akar magától lógni... vagy most érkezett?

Kérdezte, és Monika azonnal tudta.

– Az egy betegünk... búskomor alkoholista, ez a szórakozása, összecsomagolja a rongyocskáit, és amikor a padhoz ér... már nincs hová mennie... visszajön... ez az ő kirándulása...

– Hm... de hogy magyarázza meg nekem, hogy szeptember tizenötödikén Erni este tíz órakor kiment egészen a Vencel térig?

– Ez nekem is rejtély... felügyelő... nyolc órakor a betegek az osztályokon vannak, és az én szolgálatom a vízzel ér véget... hacsak nem ügyelek éjjel. De itt vannak a gondozók, az örök... aztán itt ez a magas fal...

– Fal, fal, fal! Erninek minden fal palánk!

Lendítette hátra a könyökét a felügyelő, kihúzta a hátát, és megint a parkot nézte.

– Nem csodálkozom... Erni biztosan jól érezte magát! Én is jól érezném magam... tudja-e, hogy eljárak az előadásaira Smečkybe? A pszichoanalízisnek ahhoz is van némi köze, amit én csinálok, amikor kivetkőztetem az embereket a bőrükből... persze ez csak azokra érvényes, akik nem ismerik a pszichoanalízist... Erniből semmit se lehet kicsikarni... Őrá a kemény tények érvényesek... tudom, hogy tizenkét kasszát fűrt meg, de csak kettőért sikerült börtönbe juttatnom, nekem ugyanis van szerencsém már húsz éve ismerni Ernit...

Mondta a felügyelő, és beélesítette a szemét. A kis házból kijött a biztos, és ami a kezében volt, az világos öltönyre emlékeztetett...

– Hahaháá!

Dörzsölte össze a kezét a felügyelő.

– Ugyanis éppen szerdáról csütörtökre Brnóban kirabolták egy állami vállalat kasszáját... tegnap láttam a mackót, és úgy ítélem, hogy csakis Erni fűrhatta meg, az a kis kerti ház pedig... ott lehet a dolog nyitja...

– Nem téved, felügyelő úr?

Remegett Monika.

– Tegyük fel, hogy Erni nyolc órakor hagyta el ezt a falat... egy gyors autó két és fél óra alatt Brnóba vitte... a páncélszekrényen két óránál nem dolgozott tovább... ez fél tizenegy, fél tizenkettő, fél egykor kész volt, így aztán ötkor már nyugodtan megint itt lehetett... rózsásra aludva a kis házban... – mondta a felügyelő, és az ajtóhoz ment, és kitérte, és Monika látta, hogy a biztos behoz és az asztalra terít egy cover-coat öltönyt meg egy világos raglánt.

– És a cipő hol van?

– Egyelőre csak ezt találtuk, felügyelő úr, egy régi szekrény mögött volt...

– Tessék keresni... a cipő fontosabb... alaposan át kell kutatni mindent... Maga törődjön a cipővel! És öt ember deciméterről deciméterre kutassa át a kertet... lehet, hogy ezüst evőeszköz van ott elásva!

– Parancs!

Mondta a biztos, és elsietett.

– Hát ehhez mit szól, doktornő?

– Látom itt az asztalon... de mennyit raboltak el?

– Négyezer százezret... de tegnap összefogdostunk egy tizenegy tagú csoportot... fiatal fiúkat... Autólopás... de doktornő! Ezek csak Tatrákat loptak, de nem azért, hogy meggazdagodjanak... Volt egy garázsuk, ahol szétszedték a Tatrát, és mindenki Tatrával rendezte be a lakását. Az ülések, oldalt odacsavazott gumikkal... azok voltak a fotelok, négy ajtó a falba szerelve a hamutartókkal együtt, a kormány a szoba közepén, mint asztal, és mindegyik suhancnak a falát műszerfal díszítette... a karburátorok vázaként szolgáltak, virág is volt bennük... szobor helyett egy egész blokk... tizenegy Tatrát loptak így el, és berendezkedtek... romantikus kamaszok... de hol van most Erni?

– Alighanem a vízgyógyászaton...

– Akkor én most elnézek oda... hanem doktornő, három éve a gondozottjai megpróbálták ellopni Bedřich Smetana kórtörténetét... az utolsó két hét leírását, mielőtt meghalt... megengedné, hogy egyszer eljöjjenek és belenézzenek... csak úgy belelapozzak? Tudja... annyira másképp és mélyebben éreznék az ember a zenéjét.

– Hogyne... hívjon fel egyszer... de engem is érdekelne a véleménye néhány tényről, amikor a büntett betegségre hasonlít... az a kórtörténet most a központi páncélszek-

rényben van, iszonyú olvasni, és nem lenne szabad nyilvánosságra kerülnie... mint ahogy a mester naplójának sem az utolsó évekből... láttam, és olvastam... már a naplóból is kitészik az út, amely itt ért véget, nálunk...

– Micsoda vég, micsoda vég...

Mondta a felügyelő, és újra az ablakhoz ment, és lenézett... De nem látott semmit, mert keserűen elgondolkozott... és aztán szomorúan azt mondta: – Gogh agyonlőtte magát... sejtette, milyen vég vár rá... és jól tette. De! Egyvalamiről majdnem megfeledkeztem! Az emberei akkor éjjel abba a kert házba is benéztek?

Monika erőre kapott.

– Nem... nekem legalábbis, amikor kérdeztem tőlük, és a szemükre vettem, nekem azt mondták, hogy nem, hogy megfeledkeztek róla.

– Ajaj... ez kellemetlen... kel-le-met-len! Pfuj! Ha mást nem találunk, ez itt Ernire kevés... legfeljebb arra elég, hogy engedély nélkül elhagyta az intézetet... a mindenit!

Fordult sarkon a felügyelő, és öklével a nyitott tenyerébe csapott...

– De se baj. Most elmegyek Erniért... a formalításokat majd elintézzük később, az egész eset kivizsgálása után... Megyek, és megvárom őt.

Mondta a felügyelő, és kiment az irodából... És Monika csak ült, és nézte az asztalra hanyagul odavetett cover-coat öltönyt... tudta, hogy Erni fúrta meg a páncélszekrényt, de csendesen imádkozott, hogy a kertben már ne találjanak semmit...

Aztán valaki kopogott. – Tessék! – mondta Monika.

És az ajtóban megjelent a gondozó egy beteggel, akinek válaszait tegnap még Erni gépelte...

– Jöjjön, üljön le, Bondy úr... akkor most folytatjuk...

Mondta Monika, és székkal kínálta a szép fiatalembert, aki félénken leült.

Monika kihúzta a fiókot, papirokat vett elő, leült az írógéphez, és azt mondta:

– Szóval tegnap ott hagytuk abba... így aztán szag után felismertem, hol van halott emberhús. Látom, Bondy úr, hogy maga huszonnégyes évjárat, mi a legmeghatározóbb élménye a Birodalomból?

– Braunschweig... a légitámadás, de csak három nappal utána... leégett város, és az országúton egy fiú jött a városba görkorcolyán... egy kanna tejjel...

– Várjon egy kicsit... görkorcolyán... egy kanna tejjel. Úgy... Fáj még a feje?

– Már alig... inkább az az érzésem, hogy le van blokkolva, vagy az agyam van bepiszelve, csak időváltozáskor hatol be néha három szög a fejem szívéig...

– Jó... a fejem szívéig... Meddig volt eszméletlen a roham után?

– Nem, az nem voltam, inkább feküdtem, és éreztem, hogy nyomják az agyamat lefelé, a koponyám alsó részébe...

– Igen... részébe, és tovább?

– És utána elteltem zúgással, amely azzal az érzéssel párosult, hogy a vér saját centrifugális ereje által a lábamba tolul...

– Igen... Bondy úr, a lábamba tolul... kicsit lassabban... én nem tudok olyan gyorsan írni, mint Erni úr... úgy. És milyennek látta azt az ottani világot?

– Olyan érzésem volt, hogy először látok fákat meg virágokat... nehezen találtam a nevüket, és nehezemre esett elhinni, hogy a házak a földben vannak...

– ...a házak a földben vannak... kész! Hanem Bondy úr, maga tökéletesen fejezi ki magát, nem ír?

– De igen... persze csak afféle értekezéseket. Van egy írásom: Hogyan tanítottam meg asszociálni a kandúrt, amely végül molynak látta a foltot, és utánacapott a praelijával...

- Utánakapott a praclijával... és tovább?
- Aztán van egy másik írásom: Hogyan kényszerítettem egy odakötözött léggömbbel a kandúrt, hogy a tükörbe nézzen...
- Hogy a tükörbe nézzen... tovább?
- Aztán írtam egy tanulmányt: A környezet, a dohányzás és a tükör hatása az azonos arcvonásokkal rendelkező személyek egymás közötti házasságkötésére...
- ...egymás közötti házasságkötésére... leírtam... de mit érzett, Bondy úr, amikor elesett, és felhasította az ajkát... Tudja... amikor a rohama volt...
- Doktornő, én úgy éreztem, hogy üvöltő orgonák vesznek körül, és a résekben angyalokat hallok énekelni...
- Angyalokat hallok énekelni... Milyen volt a szexuális élete, mielőtt idejött?
- Semmilyen, gyakorlatilag még szív vagyok... sohasem jutottam el odáig... próbálkoztam, de úgy éreztem, hogy emberek néznek egy elhúzott függöny mögül... egyszer a természetben, egy hétvégi házban... már-már... de a szomszéd telken elkezdtek káromni a tyúkok, és egy női hang azt kiabálta... pipi pi gyere...!
- Lassan... és egy női hang azt kiabálta... pipi pi gyere... és volt már szerelmes?
- Eszeveszetten... de úgy éreztem, hogy nem vagyok elég atletikus alkat... így aztán mindennap futottam az Olšanský temető körül, és pucoltam a fogam... vasárnaponként kicsíptem magam, és vonattal elmentem egészen Krivokláty mellé, a lánynak ott laktak a szülei, és sétáltam a faluban meg a házuk előtt... de egyszer se beszéltem a lánnyal... csak láttam...
- ...tehát a házuk előtt, de egyszer se... nos, ez nekem mára elég, Bondy úr... ha egyszer szükségem volna ezekre a lejegyzésekre a könyvembe, amelyet most írok... nincs ellene kifogása?
- Ugyan dehogy... ellenkezőleg, örülök, hogy mindent elmondhatok magának...
- Akkor köszönöm, és amint látom, a felhasadt ajka teljesen begyógyult...
- Monika felállt... kezét fogott Bondyval, és intett gondozónak, hogy vezesse el a beteget. Aztán a teleírt lapokat lassan betette egy dossziéba, és nagyot sóhajtott.
- Amikor kisvártatva bejött a felügyelő meg a biztos, a pszichiáter tapasztalt szeme megállapította, hogy semmit se találtak.
- A biztos elvette az asztalról az öltönyt meg a raglánt, a felügyelő pedig azt mondta:
- Magunkkal visszük Ernit... és kérem, a saját érdekében... Erni papírjait egészítse ki a szerdáról csütörtökre virradó éjszaka leírásával, és küldje el Terezinbe... Magát felelősség terheli... nem azért, hogy Erni eltűnt, hanem mert nem jelentette...
- A felügyelő a kalapja karimájába bökött, és menni akart, de Monika megkérdezte:
- Erni hol van?
- Itt, az ajtó mögött...
- Beszélhetnék vele arról az éjszakáról?
- Természetesen...
- A felügyelő kinyitotta az ajtót, és Monika látta a korlátnál Ernit néhány rendőr szoros gyűrűjében.
- Erni... a doktornője mondani akar magának valamit... Jöjjön!
- Mondta a felügyelő, és a biztossal együtt kiment a folyosóra.
- Amikor Erni bejött, és becsukta az ajtót, Monika odament hozzá, és suttogva megkérdezte:
- Hova tette a szerszámot?
- Ide le... a fiókjába... – súgta Erni.

- Jó... de ír majd nekem, Erni?
- Írok... minden negyedévben kap tőlem egy képeslapot, hogy szeretettel gondol magára és szívélyesen üdvözli Erni.
- Erni, mondjon nekem valami szépet...
- Viszontlátásra, Mona... és maga mit mond nekem?
- Viszontlátásra... viszontlátásra, majd ha leüli a zsilétpengén azt a két évet...
- Amikor elvezették Ernit, Monika előtt hirtelen megjelent Eva asszony arca. Kikereste a nevet, a telefonszámot, és tárcsázott...
- Halló, Hrůza doktor?
- Igen, én vagyok...
- Szervusz, Karel... itt Monika Helceletová...
- Ohó... Mona, hogy vagy?
- Úgy, úgy... de Karel, én beszélni szeretnék veled... nem tudnál...
- Nem, lehetetlen... nem érek rá... képzeld, Mona, egy tizennégy tagú spiritiszta csoportot védek... már három hete tanulmányozom a spiritiszta irodalmat, és még mindig nincs semmi kapaszkodóm...
- Hagyjuk ezt most, Karel... Evával nagy baj van, igaz? De miért jössz ezzel... csak olyan diákszerelme volt... Eva tényleg szörnyű állapotban van... attól félek...
- Tudom, Monika... csakhogy ezzel tényleg nincs mit csinálni... inkább mesélek az esetemről, az jobban fog érdekelni... ahogy elnézem, csak a médiumok fogják megúszni... Pavlov szerint is így van... de az a tizenkét ember, aki hallgatta őket, teljes tudatánál volt... igen, és politikai kérdéseket is feltettek... előre, igen... Ehhez mit szólsz?
- Semmit... hogy Eva, amióta behozták ide, nem szólalt meg, és mesterségesen kell táplálnunk... elképesztően sokat cigarettázik... figyelj ide, Karel, csak úgy eszembe jutott... ugyanis nem találok hozzá kulcsot... Nem volt Eva boldogtalanul szerelmes?... igen? Akkor jó volna, ha ezt valahol elmondanád nekem, akár egy presszóban...
- Azt már nem... nézd, Monika, én már nem utazom sehová, érted... amire gondolsz, azt én már rég megtettem... én Evával már minden jogorvoslatot kimerítettem, igen, a becsületesemet is feláldoztam, nemcsak mint férj, de mint férfi is... Akkor most kapaszkodj meg! Eva hat éve megcsal egy villamosvezetővel...!
- Kivel?
- Egy villamosvezetővel, persze jóképű férfi, olyan Jean Gabin-féle, igen, villamosvezető... ott vagy, Monika? Erre mondj valamit...
- Te Karel, nem lehetne... a dolog nagyon komoly...
- Tudom, mit akarsz mondani, de kapaszkodj meg, ülj le, csak hogy tudd... szóval én, az ügyvéd, már letérdeltem az előtt a férfi előtt, és könyörgtem neki, hogy legalább a családom nyugalma ne dűlj fel, és szeressék egymást továbbra is a feleségemmel, de erre ő azt mondta, menjen ki! Én megint könyörgök, mondom neki, hiszen csak maga miatt vágta fel az ereit, menjen, látogassa meg, mondjon neki valamit... én begyakorolom magával, csak mondjon neki valami szépet... de az a villamosvezető az ajtóra mutatott, és azt mondta, menjen ki... Mona, ott vagy? Mona!